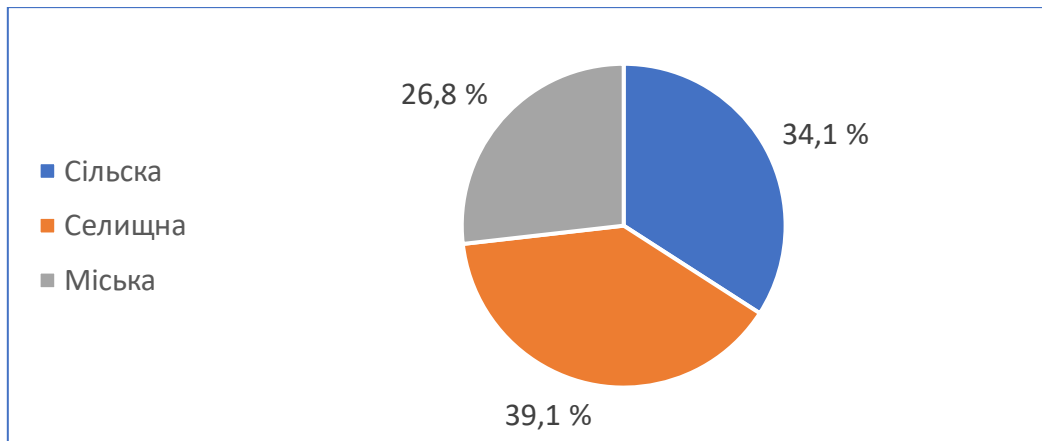

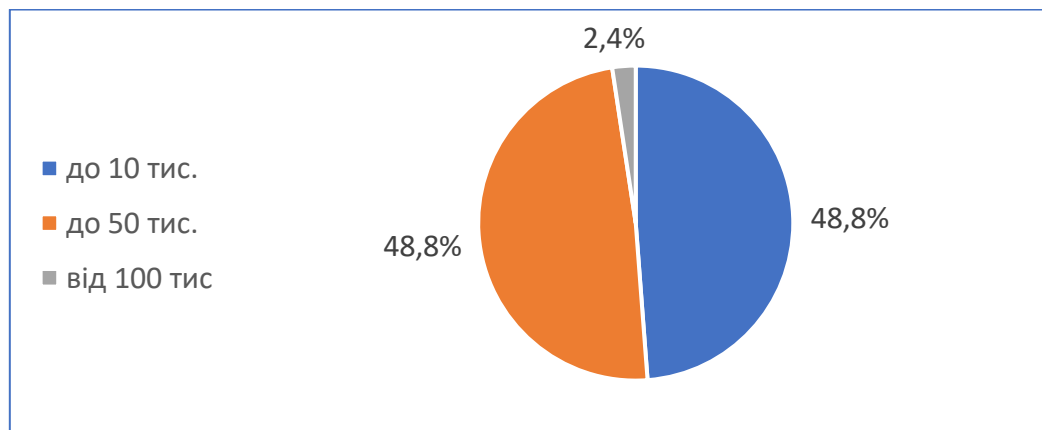
Звіт про результати опитувань про застосування інструментів співробітництва територіальних громад

Опитування проведено протягом жовтня 2023 року.

У опитуванні прийняли участь 42 територіальні громади з Львівської, Полтавської та Херсонської областей, серед яких майже рівномірно було представлено усі типи територіальних громад:

Із загальною чисельністю мешканців (постійне населення станом на 01.01.2022 р.):

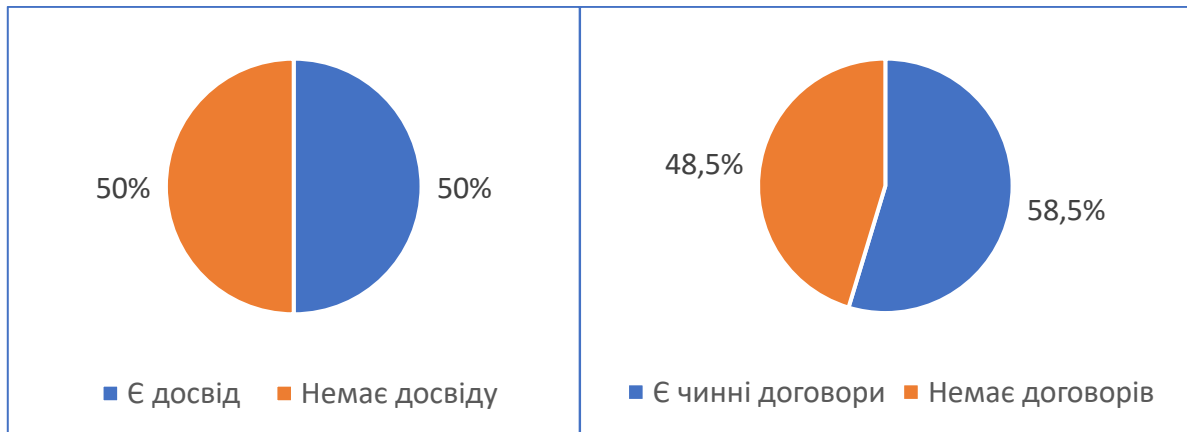

Зміст

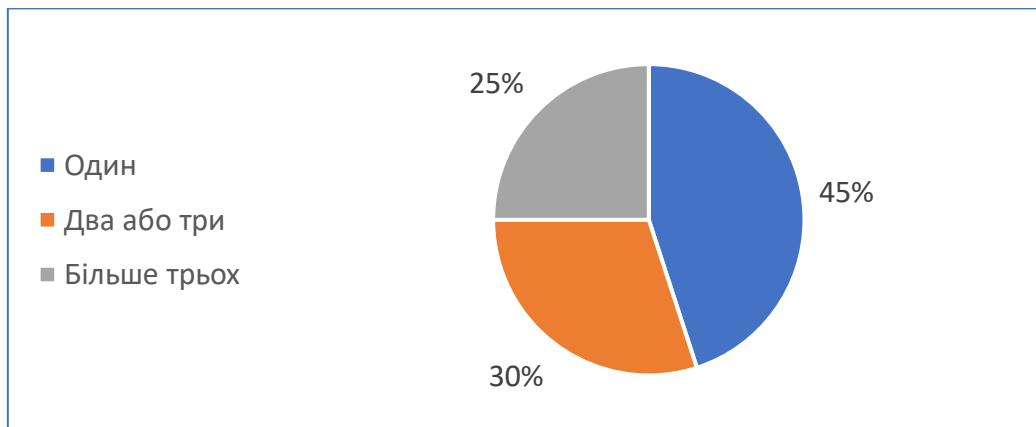
1. Досвід участі опитаних представників у співробітництві ТГ	2
2. Оцінка ефективності наявних форм ММС	3
3. Досвід та підстави припинення ММС	8
4. Перспективи ММС у період воєнного стану та під час відновлення	8
5. Навчання та оцінка потреб у методологічному супроводі ТГ	11
6. Використання інформації про наявні співробітництва	12

1. Досвід участі опитаних представників у співробітництві ТГ

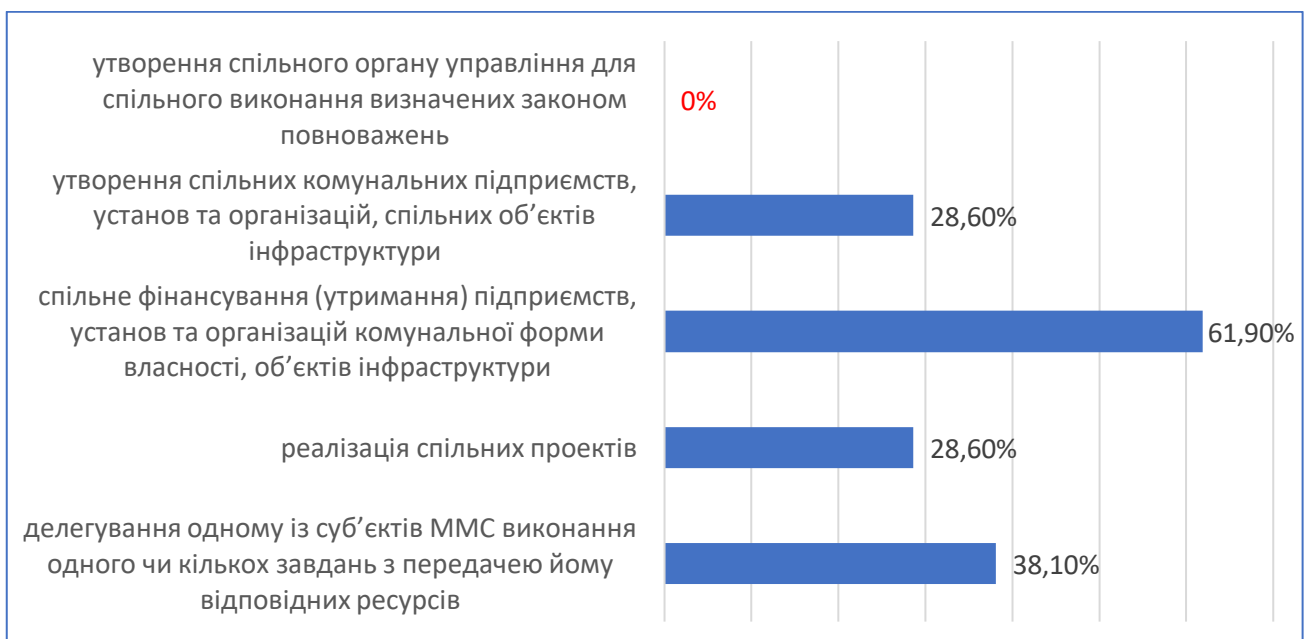
Досвід участі у ММС у опитаних громад розподілився порівну, але чинних договорів співробітництва має менша кількість опитаних ТГ:

Кількість співробітництв, у яких приймає (приймала) участь ТГ:

Громади, у яких наявний досвід ММС, реалізовували співробітництво у наступних формах:

Сфери, у яких ТГ реалізують (реалізували) ММС:

2. Оцінка ефективності наявних форм ММС

Оцінка ефективності наявних форм ММС опитаними представниками
(усереднений результат за 5-тибальною шкалою):

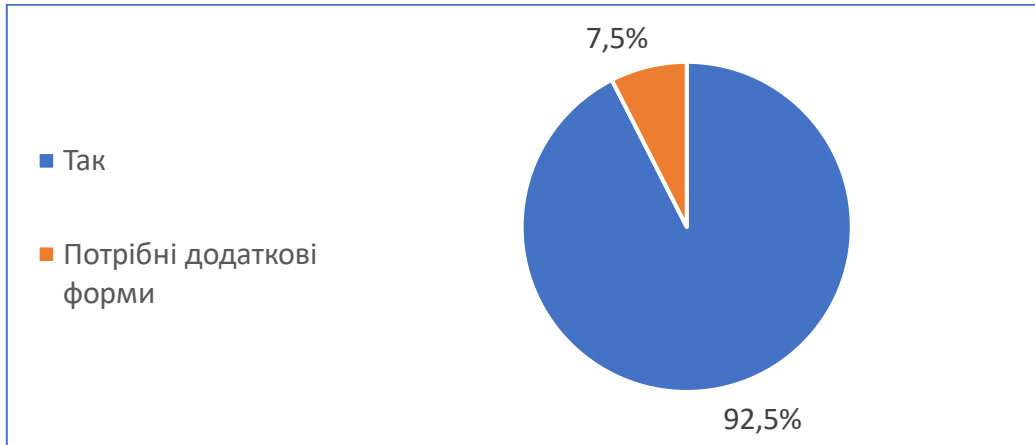

Аргументація «за» та «проти» ефективності кожної з наявних форм:

Форма ММС	Вважаємо найбільш ефективною, тому що:	Вважаю найменш ефективною, тому що:
делегування одному із суб'єктів ММС виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів	(1)Можливість використовувати вже існуючі потужності; (2)Економія ресурсів; (3)Збереження контролю за виконанням завдання	-
реалізація спільних проектів	(1)Спільний контроль за спільною діяльністю; (2)Якісна координація роботи	-
спільне фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, об'єктів інфраструктури	(1)Ефективне та економне використання коштів місцевих бюджетів; (2)Простіше об'єднувати фінансування навколо існуючого об'єкту; (3) Розвиток одного, потужного, вже існуючого об'єкту, замість створення кількох нових, більш слабких	-
утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій, спільних об'єктів інфраструктури	(1)Ефективне та економне використання коштів місцевих бюджетів; (2)Ефективно для реалізації дороговартісних інфраструктурних проектів; (3) Можливість використання більш кваліфікованих кадрів	(1) Тяжкі наслідки у разі невиконання однією зі сторін своїх зобов'язань; (2) Необхідність виділення майна та ресурсів; (3) Складна процедура реєстрації; (4) Менша гнучкість, аніж у інших форм; (5) Відсутність конкретної відповідальності; (6) Незрозуміло, як обраховувати тарифи; (7) КП обслуговує одну громаду більш ефективно
утворення спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень	(1)Ефективне та економне використання коштів місцевих бюджетів; (2)Можливість використання більш кваліфікованих кадрів	(1) Важко домовлятися; (2) Складно управляти; (3) Незрозуміла процедура оформлення
Змішана, яка дозволяє поєднувати декілька форматів співробітництва	(1)Дозволяє використати комбінований підхід; (2)Можна поєднувати кілька форм ММС	Може бути складною при підготовці та виконанні, легко заплутатись

При цьому понад 20 % опитаних вказали, що не бачать недоліків у існуючих формах ММС, за умови чіткого визначення прав та обов'язків сторін у договорах.

Чи достатньо наявних форм ММС у законодавстві:

Хоча у окремих коментарях респонденти вказували на наявність прогалин у законодавстві як перешкоду у реалізації та розвитку ММС, **73,7% опитаних вважають, що наявного правового регулювання достатньо і законодавство з питань співробітництва ТГ змін не потребує.**

Ті з опитаних, хто вказав на необхідність доопрацювання законодавства у сфері ММС вказали на наступні потреби:

- 1) спрощення процесу прийняття рішень та укладення договорів про співробітництво ТГ;
- 2) більш чітко закріплення відповідальності за невиконання умов договору однією зі сторін співробітництва;
- 3) спрощення механізму фінансування спільних проектів (передачі міжбюджетних трансфертів);
- 4) закріплення на рівні держави інструменту фінансового стимулювання ММС.

Оцінка складності наявних форм ММС опитаними представниками (усереднений результат за 5-тибальною шкалою):

Аргументація «за» та «проти» простоти застосування кожної з наявних форм ММС:

Форма ММС	Вважаємо найбільш простою, тому що:	Вважаємо найбільш складною, тому що:
делегування одному із суб'єктів ММС виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів	Можна чітко прорахувати необхідний фінансовий ресурс для реалізації, визначити принцип розподілу витрат між партнерами та у разі розірвання угоди наслідки будуть прогнозовані і у більшості випадків не призведуть до судових спорів та втрат однієї зі сторін; Чітке законодавче регулювання	-
реалізація спільних проектів	Рівноправні відносини; Можна чітко прорахувати необхідний фінансовий ресурс для реалізації, визначити принцип розподілу витрат між партнерами та у разі розірвання угоди наслідки будуть прогнозовані і у більшості випадків не призведуть до судових спорів та втрат однієї зі сторін	-
спільне фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, об'єктів інфраструктури	Можна з певною визначеністю прорахувати потрібні від кожної сторони ресурси; Чітке законодавче регулювання	Потребують додаткових дій, виділення майна та інше; Потребують особливого контролю за виконанням;
утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій, спільних об'єктів інфраструктури	-	Потребують додаткових дій, виділення майна та інше; Потребують особливого контролю за виконанням; Відсутнє достатнє законодавче регулювання
утворення спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень	-	Потребують додаткових дій, виділення майна та інше; Потребують особливого контролю за виконанням; Відсутнє достатнє законодавче регулювання
Змішана, яка дозволяє поєднувати декілька форматів співробітництва	-	Можна заплутатись; Відсутнє достатнє законодавче регулювання

Оцінка етапів організації та виконання ММС
(усереднений результат за 5-тибальною шкалою):

**де 1 - найбільш зрозуміла та просто регульована дія (процес),
а 5 - найбільш складна, незрозуміла або зарегульована дія (процес)**

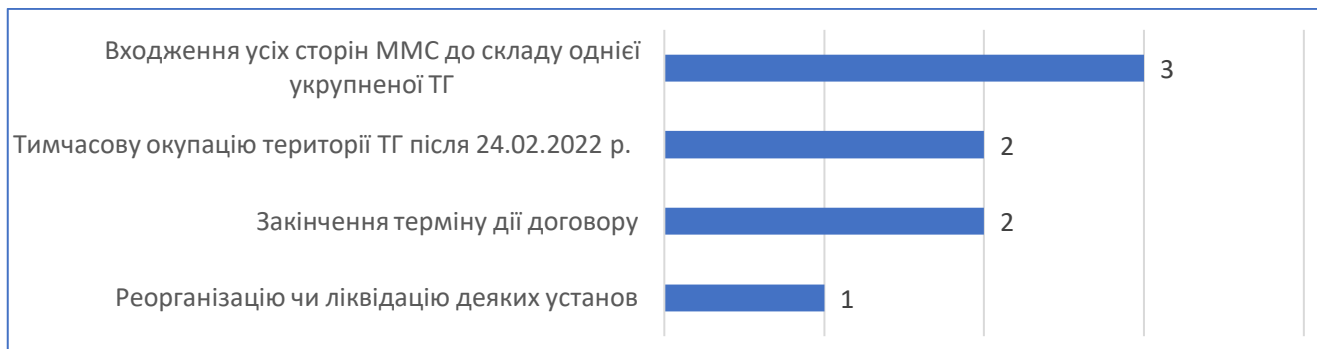

Термін, на який опитані ТГ вважають за доцільне організувати співробітництва:

3. Досвід та підстави припинення ММС

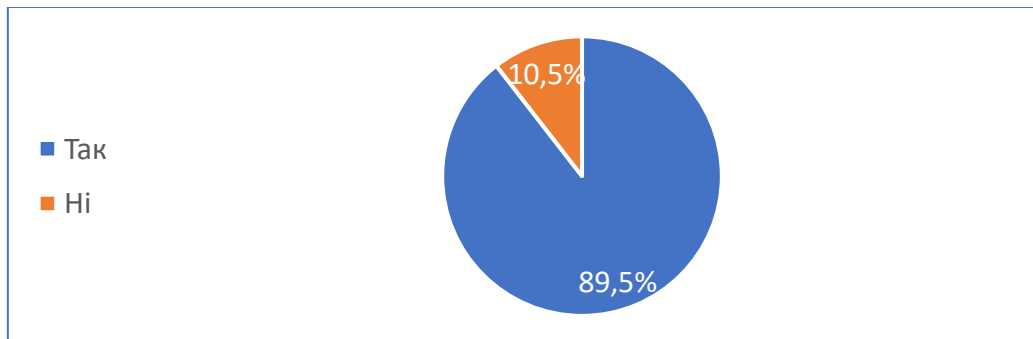
Серед загальних підстав припинення співробітництв, з якими стикалися опитані, ТГ вказали:

10 % опитаних вказали, що громади, території яких були включені до їхньої ТГ під час адміністративного укрупнення, мали договори ММС. Однак, жодне з вказаних співробітництв не було продовжене після укрупнення територій (у зв'язку із тим, що інша сторона співробітництва повністю увійшла до складу укрупненої територіальної громади або було реорганізовано (ліквідовано) певні установи).

4. Перспективи ММС у період воєнного стану та під час відновлення

Переважна частина опитаних вважає, що механізм ММС є особливо актуальним для територіальних громад на період відновлення:

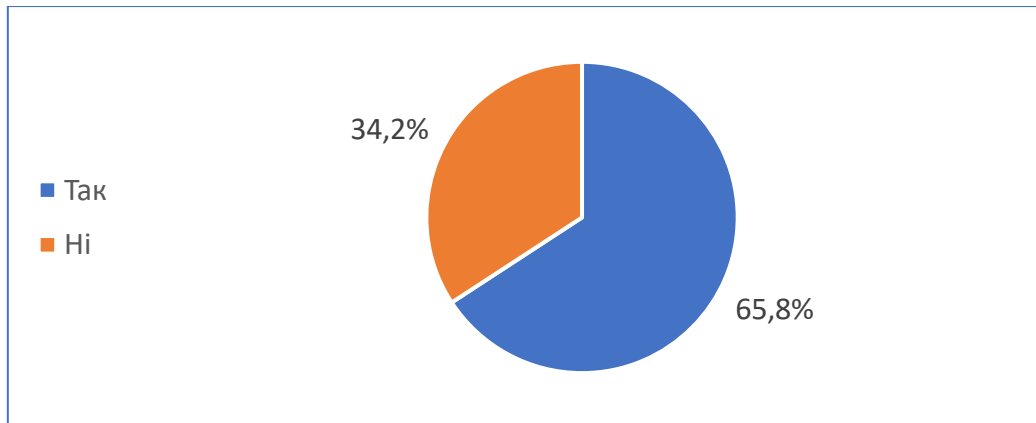

Опитані представники ТГ, які вважають, що попит на ММС зростатиме в умовах відновлення України, зазначили, що це може бути обумовлене:

- 1) браком усіх типів ресурсів, включаючи кадрові;
- 2) необхідністю реалізовувати дороговартісні проекти, які більш доцільно поширювати на територію декількох ТГ;
- 3) більшою вірогідністю залучення ресурсів від зовнішніх донорів та інвесторів;
- 4) великою кількістю потреб, які доведеться вирішувати одночасно після деокупації територій, а також відновлення територій, на яких велися активні бойові дії чи які були піддані найбільш масовим обстрілам;
- 5) тим, що громади, у яких постраждали ті чи інші об'єкти, для надання послуг населенню будуть змушені звертатися до інших ТГ, у яких наявна відповідна інфраструктура, за тимчасовою підтримкою (формат делегування завдань чи спільне фінансування/утримання комунальних юридичних осіб);
- 6) розширення можливостей через поєднання різного бачення, типів ресурсів та експертиз декількох ТГ;

- 7) допомога великих міст, які мають більше ресурсів, приміським громадам, на які лягло багато проблем, обумовлених війсьним станом (позиція великого муніципалітету);
- 8) більша кількість ресурсів – більше можливостей.

Трохи більше половини опитаних вважають, що по мірі розвитку місцевого самоврядування у ТГ виникає потреба використовувати більш складні форми співробітництва:

Ті респонденти, які вважають, що з розвитком місцевого самоврядування ММС буде тяжіти до більш складних форм, зазначили, що по мірі розвитку виникають нові виклики, які неможливо долати простими методами, а також вказали, що отримання нових повноважень ОМС вимагає більш креативних способів їх реалізації задля ефективності та економії ресурсів. Також було вказано, що спільні ініціативи ТГ можуть допомогти більш якісному стратегічному плануванню, причому не тільки на базовому, а й на регіональному рівні.

Частина опитаних представників ТГ вважає, що усі форми співробітництва є актуальними – як нескладні, для реалізації простих чи короткострокових проектів, так і більш регламентовані, зокрема, агломераційно-метрополійне законодавство. Також частина опитаних вказали, що складні форми співробітництва можуть бути менш ефективними для вирішення ряду питань.

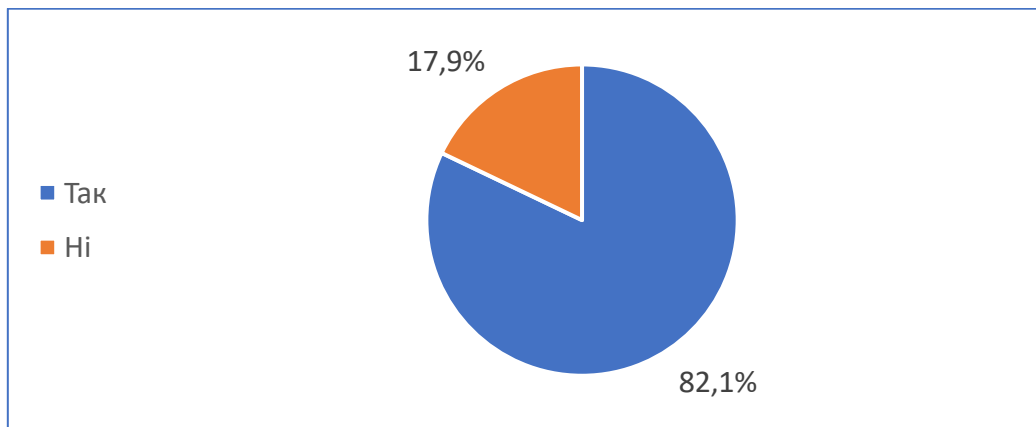
Серед чинників, які **стимулюють** співробітництво ТГ респонденти назвали:

- 1) більшу вірогідність залучення зовнішнього фінансування;
- 2) лідерство одного або декількох учасників ММС;
- 3) наявність спільних, актуальних для усіх зацікавлених ТГ проблем;
- 4) відсутність знань чи навичок у певній галузі у одного чи декількох з партнерів (легше доручити це тим, хто знає/вміє);
- 5) бажання забезпечити реалізацію повноважень ОМС в повній мірі;
- 6) економне використання ресурсів;
- 7) можливість покращення та розвитку матеріально-технічної бази;
- 8) обмін досвідом;
- 9) підтримку з боку держави або можливість отримання безповоротної допомоги з інших джерел;
- 10) можливість швидшої реалізації проектів з залученням потенціалу інших громад;
- 11) здатність громад, які об'єднують зусилля, бути більш впливовими при захисті своїх інтересів перед вищими рівнями влади та іншими зацікавленими сторонами;
- 12) необхідність утримання/реалізації складних об'єктів/проектів;
- 13) чіткі критерії та умови взаємодії;
- 14) дієву форму контролю за реалізацією ММС;
- 15) можливість навчатися одна від одної та обмінюватися кращими;
- 16) географічне розташування одного або усіх партнерів (агломерація, спільне озеро тощо).

Серед чинників, які **можуть перешкодити ефективному співробітництву** опитані ТГ визначили:

- 1) політизованість одного або кількох учасників ММС (лідери, депутатський корпус);
- 2) брак власних ресурсів (у т.ч. – людських);
- 3) відсутність спільних інтересів чи проблем;
- 4) різний рівень спроможності сторін ММС;
- 5) неможливість збалансування інтересів більшого та меншого партнера, нерівноправність сторін партнерства;
- 6) віддаленість між центрами ТГ;
- 7) складність в управлінні спільно утворених підприємствами, контролю за використанням переданих на утримання даних підприємств ресурсів;
- 8) бойові дії, тимчасова окупація території ТГ;
- 9) невизначеність (непрогнозованість власних надходжень майбутніх періодів);
- 10) пасивність лідерів;
- 11) логістика пересування людей із базової громади в громаду-надавача послуги;
- 12) відсутність чітких домовленостей або неналежна комунікація між партнерами на старті (наприклад, розподіл людино-годин, комунальної техніки та графіків робіт, нерозуміння механізмів співпраці);
- 13) конкуренція між ТГ або втрата взаємної довіри;
- 14) необхідність чіткого визначення спільних стратегічних напрямів розвитку;
- 15) відсутність підтримки з боку держави;
- 16) ускладненість процедур з оформлення співробітництва;
- 17) відсутність інформації про ММС, прогалини в законодавстві;
- 18) несправедливе навантаження на одну із сторін.

Більшість опитаних ТГ зацікавлені у організації ММС найближчим часом:

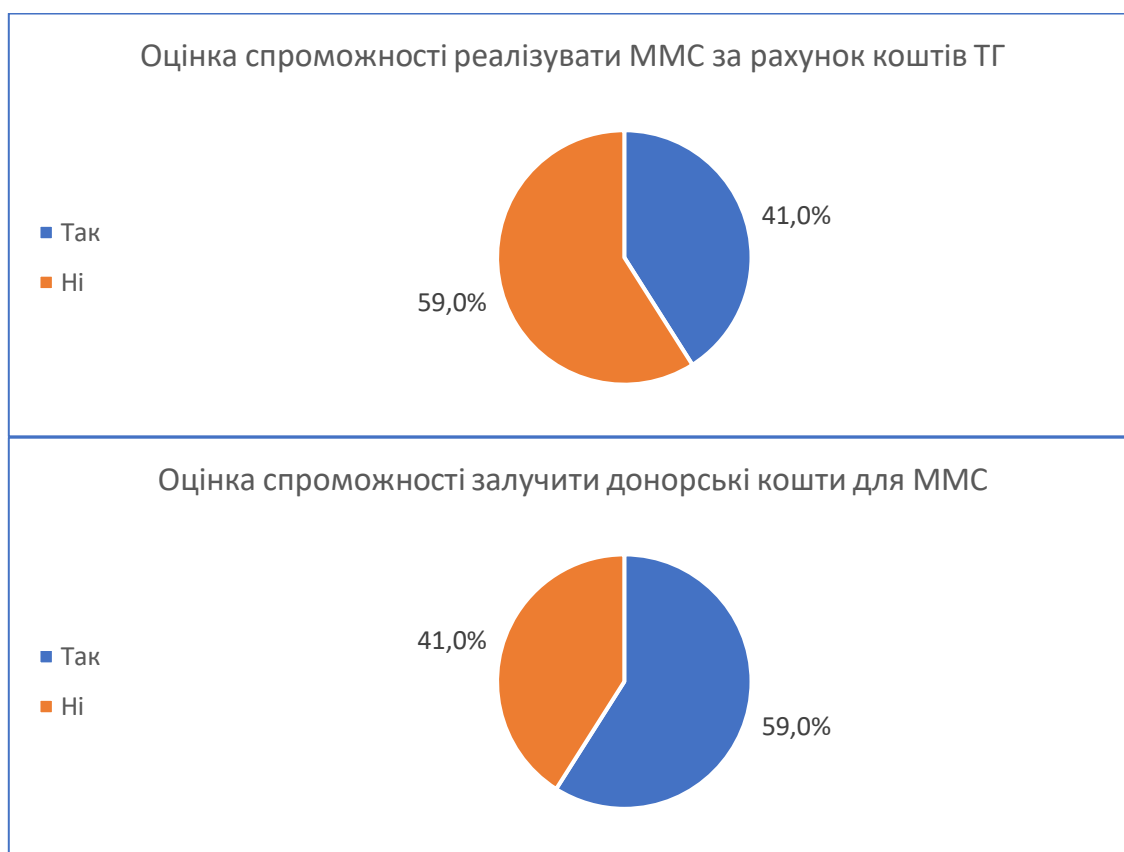

Та планують співробітництво у наступних сферах:

- 1) архітектура та містобудування;
- 2) благоустрій;
- 3) будівництво та відновлення пошкоджених об'єктів;
- 4) екологія та захист навколишнього природного середовища;
- 5) енергоефективність та використання альтернативних джерел енергії;
- 6) ЖКГ;
- 7) культура;
- 8) надання адміністративних послуг;
- 9) національно-патріотичне виховання молоді;

- 10) освіта (у т.ч. – інклюзивна);
- 11) охорона здоров'я;
- 12) реабілітація та реінтеграція ветеранів війни і їх родин;
- 13) соціальні послуги та соціальний захист населення;
- 14) створення спільних підприємств чи підприємницьких об'єднань;
- 15) стимулювання бізнесу, у першу чергу – у аграрній сфері та у галузі пеперобки;
- 16) транспорт, розвиток та утримання дорожньо-транспортної інфраструктури;
- 17) туризм;
- 18) управління побутовими відходами.

При цьому значна частина опитаних вважає, що матиме власні ресурси для фінансування ММС на початок 2024 року, а також розраховує на залучення зовнішніх коштів:

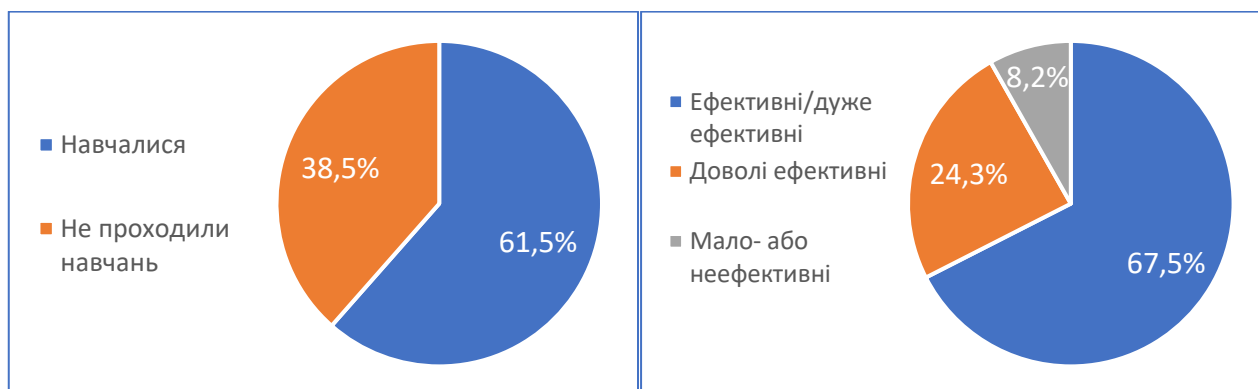

Джерелами зовнішньої підтримки ММС, на які розраховують опитані ТГ, було визначено:

- 1) спеціалізовані проекти ЄС;
- 2) Європейський інвестиційний банк;
- 3) Європейський банк реконструкції та розвитку;
- 4) субвенція державного бюджету;
- 5) спеціальні програми обласного рівня (обласні бюджети);
- 6) USAID та інші програми та проекти МТД;
- 7) приватних донорів та благодійників;
- 8) кошти великих приватних підприємств (громади вказали на наявність позитивного досвіду у 2023 році) та соціальних програм інвесторів, що входять на територію ТГ

5. Навчання та оцінка потреб у методологічному супроводі ТГ

Більше половини опитаних приймали участь у навчаннях та тренінгах з питань ММС протягом 202-2023 рр. та оцінили їх досить високо:

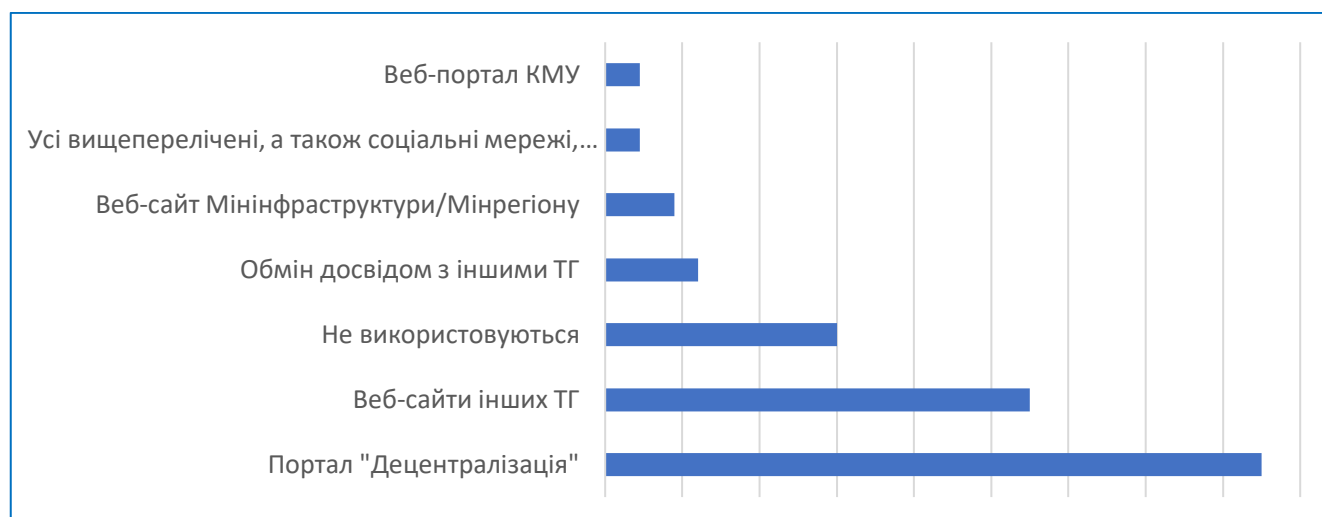
Оцінка ефективності заходів/інструментів професійного розвитку (підвищення компетентності) фахівців та депутатів місцевих рад у сфері ММС

6. Використання інформації про наявні співробітництва

47,5 % опитаних вказали, що вони використовують інформацію з Реєстру договорів про співробітництво ТГ у своїй діяльності.

Серед електронних ресурсів, якими ТГ послуговуються для пошуку інформації та/або зразків договорів ММС при плануванні власних співробітництв, було вказано:

Актуальність інформації з Реєстру договорів про співробітництво територіальних громад щодо ММС Вашої громади на сайті Мінвідновлення (<https://mtu.gov.ua/content/reestr-dogovoriv-pro-spivrobotnictvo-teritorialnih-gromad.html>):

